

ZAJEDNICA TEHNIČKE KULURE SPLIT

BILTEN

djelatnosti udruge

Zvezdano selo Mosor

2011.

Djelatnost udruge Zvezdano selo Mosor (ZSM) posvećana je u prvom redu promicanju i poduci s područja astronomije i astronautike. Usto, udruga se intenzivno bavi i jačanjem ekološke svijesti u mladima, te promicanjem drugih prirodnih znanosti, tehničke kulture, te opće kulture i umjetnosti. Ciljevi su nam edukacija novih naraštaja astronoma, poboljšanje kvalitete življenja mladih, sprečavanje asocijalnih i ovisničkih ponašanja u neposrednom radu s mladima, te poticanje kreativnog stvaralaštva mladih kroz edukacijske programe i radionice.

Rad ZSM-a se može podijeliti na djelatnosti trajnog karaktera, koje se već duže vremena provode svake godine, te povremena događanja, koja se upriličuju u određenim prilikama.

Kao i dosad, ZSM je i u školskim godinama 2010/11. i 2011/12. organiziralo Malu školu astronomije, za učenike osnovnih i srednjih škola. Nastava se održavala u prostorijama udruge u Splitu, u Šimićevoj ulici, dok je praktični dio poduke – upoznavanje s izgledom neba i promatranja teleskopom – vršen tijekom povremenih posjeta polaznika Zvezdarnici na vrhu Makirina, u Gornjem Sitnom. U rad Male škole astronomije bilo je tijekom godine uključeno dvanaestak učenika, podijeljenih u dvije starosne skupine. Od ove godine, organizirana je i slična djelatnost za odrasle osobe.

Zvezdarnica ZSM-a je usto tijekom cijele godine bila otvorena za posjete građana, uz simboličnu cijenu ulaznice. Posjete nisu trebale biti najavljene, a primane su petkom i subotom, u večernjim satima. Tijekom godine, Zvezdarnicu je na taj način posjetilo nekoliko stotina zainteresiranih građana, koji su, dakako, najveće zanimanje pokazali u ljetnim mjesecima.

Sljedeća vrlo važna i već tradicionalna djelatnost udruge, bila je provedba Škole u prirodi, oblika suradnje ZSM-a i predškolskih ustanova, osnovnih i srednjih škola, te fakulteta u Splitu i drugim mjestima naše zemlje. Riječ je o edukacijskom obilasku Poljičkog kraja koji uključuje i posjetu Zvezdarnici, s predavanjem iz astronomije i promatranjem s terase Zvezdarnice (za dnevnih posjeta) ili iz njene velike kupole (na večernjih posjeta). Program Škole u prirodi pokazuje stalni rast zanimanja nastavnika i roditelja za taj oblik poduke, te je ove godine obuhvatio blizu tisuću predškolaca, učenika i studenata.

U tradicionalne djelatnosti naše udruge spadaju i učenički kampovi, koji su ove godine organizirani u tri navrata, u samoj Zvezdarnici na Mosoru. Redom, bila je riječ o:

- ljetnoj školi astronomije, raketarstva i zrakoplovnog modelarstva, fotografije i robotike, održanom 4-8. srpnja 2011. g, kojoj je prisustvovalo 14 učenika;
- ljetnoj školi astronomije, robotike, digitalne fotografije, zrakoplovnog i raketnog modelarstva, te keramike, održanom 1-5. kolovoza, kojoj je prisustvovalo 12 učenika;
- radioamaterskom kampu, održanom 21-28. kolovoza, kojemu je prisustvovalo 20 učenika iz cijele Hrvatske.

Pored spomenutih stalnih djelatnosti udruge, ove godine je upriličen i niz prigodnih manifestacija, u koje je bio uključen veliki broj djece i odraslih građana. Ta događanja su uključivala i sljedeće:

- promatranje djelomične pomrčine Sunca, koja je bila vidljiva 4. siječnja 2011. g. Pomrčina je oduševila ljubitelje astronomije koji su ujutro toga dana posjetili zvjezdarnicu Zvezdanog sela Mosor. Šezdesetak hrabrih promatrača prkosilo je hladnoći na vrhu Makirini, više od dva sata prateći napredovanje Mjeseca preko Sunčevog diska. Posjetitelji su promatrali prostim okom, zaštićeni dakako odgovarajućim filterima ili posebnim naočalima, ali i kroz teleskope. Kako se čini, najjači dojam je ostavila metoda projekcije, kojom je inače i najuputnije promatrati Sunce;

- manifestaciju „Pozdrav proljeću“ i obilježavanje Svjetskog dana šuma, organiziranu 21. ožujka u našoj Zvezdarnici. U programu je sudjelovalo 40 učenika Osnovne škole Gripe za koje je organizirana sadnja raznovrsnog sadnog materijala, čime je oplemenjen naš okoliš. Učenici su educirani o važnosti života u skladu s prirodom, a prisustvovali su i prigodnom predavanju gđe. Dragice Žaja, dipl. ing. šumarstva, s temom „Šume i šumarstvo u Dalmaciji“, te predavanju na temu „Sunčev sustav“.

- „Dan zdravlja“, obilježen u Zvezdarnici ZSM-a 7. travnja. U programu je u vremenu od 08:30 h do 15:30 h sudjelovalo 90 učenika Osnovne škole Gripe. Program je započeo posjetom izvoru rijeke Žrnovnice, što je poslužilo za razvijanje ekološke svijesti u učenika, tako dragocjene u naše doba. Nakon što su zadnju dionicu do Zvezdarnice na brdu Makirina propješačila, djeca su kredama oslikavala asfalt pred objektom, i to prigodnim proljetnim motivima. Uslijedilo je panoramsko promatranje s terase Zvezdarnice, te radionica za učenike “Kodeks sigurnosti na vodi“, pod vodstvom gđe Tanje Jurić, regionalne koordinatorice Spasilačke službe Hrvatskog Crvenog križa za Dalmaciju. Kraće predavanje održala je i dipl. soc. Anita Čudina iz Crvenog križa grada Splita, s temom “Komunikacija i slušanje među mladima“.

- program organiziran 9. travnja također povodom „Dana zdravlja“, ali namijenjen odraslima. Oko 150 posjetitelja uglavnom poodmakle dobi imalo je priliku izvršiti kontrolu glukoze i masnoće, te mjerenje krvnog tlaka.

Istodobno dr. fizijatar reumatolog Asja Tukić vršila je procjenu nepravilnog držanja tijela, procjenu stanja zglobova, te izradu dinamičkog otiska stopala s obzirom na stanje mišića, dok je kiropraktičar (tuinolog) Pere Gruevski zainteresiranim građanima dijelio savjete u vezi poboljšanja zdravstvenog stanja.

U velikoj dvorani Zvezdanog sela Mosor postavljena je izložba 27 likovnih djela Tonča Jerončića – Jere, člana i voditelja likovne grupe Matejuška.

Željko Petrović, direktor Centra izvrsnosti Đordan Mateljan, održao je zanimljivo predavanje „PRIRODNA PREHRANA I ZDRAVLJE“.

- manifestaciju „Dan planeta Zemlja“, upriličenu 20. travnja. U tom je događanju sudjelovalo 40 učenika osnovne škole Ostrog iz Kaštel Lukšića sa svojim učiteljima, te djelatnici Parkova i nasada. Pored posjete izvoru rijeke Žrnovnice i oslikavanje asfalta u podnožju zvjezdarnice motivima proljeća, program je uključio i sadnju odgovarajućeg ukrasnog grmlja doniranog od Parkova i nasada u vrtu ispred zvjezdarnice, te predavanje gđe Jasne Talić, dipl.ing.agronomije, krajobrazne arhitektice Parkova i nasada, s temom “Doprinos Parkova i nasada biološkoj raznolikosti“ i predavanje astronoma Zvezdanog sela Mosor, s temom „Sunčev sustav“.

- suradnju s Pomorskim fakultetom u Splitu, u okviru koje su danâ 19, 25. i 31. svibnja u zvjezdarnici ZSM-a održana predavanja za studente te visokoškolske ustanove. Njima je prisustvovalo ukupno oko 150 studenata. Cilj predavanja koja je održao astronom-animator ZSM-a Zoran Knez bio je taj da se studente na popularan način upozna s osnovama astronomije, poput izgleda noćnog neba ili udaljenosti među svemirskim objektima. Bila je riječ o polaznicima usmjerenja pomorske nautike, pomorskog menadžmenta, pomorske tehnologije jahta i marina, te pomorskih sustava i procesa.

Prvi dio predavanjâ održan je u velikoj dvorani zvjezdarnice, uz pomoć projicirane računalne simulacije. Studenti su nakon toga izašli na terasu objekta, odakle ih je njihov domaćin upoznao s rasporedom najsajnijih zvijezda i zviježđa. Posjet je okončan promatranjem planeta Saturna, obavljenim teleskopom pod velikom kupolom zvjezdarnice.

- „Školu u prirodi“ za devetnaestoro učenika OŠ Knez Trpimir iz Kaštel Gomilice, koji su 20. svibnja posjetili zvjezdarnicu Zvezdanog sela Mosor (ZSM), i to u sklopu programa „Škole u prirodi“. Program je započeo posjetom izvoru Žrnovnice, gdje su učenici upoznati s osobitostima toka te krške rječice, te biljnim i životinjskim svijetom u predjelu kojim ona protječe. Svrha toga dijela programa, bilo je razvijanje svijesti u djece o vrijednosti našeg prirodnog okoliša i potrebi da ga se očuva i za buduće naraštaje. Po dolasku na zvjezdarnicu, s terase objekta upriličeno je panoramsko promatranje okolice, ali i promatranje Sunca i pjega na njemu. Potom je za đake upriličeno i predavanje iz astronomije, kao i promatranje neba, prvo s terase zvjezdarnice, a potom i teleskopom, iz velike kupole. Za razliku od uobičajenog programa „Škole u prirodi“, ovaj put je u njega bilo uključeno i noćenje učenika u zvjezdarnici.

- „Festival znanosti“, u okviru kojega je Zvezdano selo Mosor organiziralo javno promatranje noćnog neba, te jedno predavanje. Prvo od spomenitih promatranja održano je u zvjezdarnici ZSM-a u Sitnom Gornjem, i to u ponedjeljak, 11. travnja, u vremenu od 20-22 h. U promatranju je sudjelovalo i 35 učenika srednje škole iz Kaštel Gomilice, koji su zvjezdarnicu posjetili u sklopu programa Škole u prirodi. Osim prema Mjesecu, tih dana osobito pogodnog za promatranje, teleskopi su biti usmjereni i k planetu Saturnu, koji je nekoliko dana ranije bio u opoziciji, kao i prema Velikoj Orionovoj maglici. Na koncu, u srijedu u “Info zoni” (Jerina 1) astronom-animatorka ZSM-a Zoran Knez održao je predavanje na temu “Svemirski teleskopi”.

- promatranje potpune pomrčine Mjeseca, dana 15. lipnja, upriličeno u večernjim satima u zvjezdarnici ZSM-a. Događaj je bio dobro posjećen i u približno dva sata koliko je trajao njegov središnji dio, zvjezdarnicom je prošlo dvjestotinjak posjetitelja iz Splita i okolnih mjesta. Oni su taj zanimljivi astronomski događaj promatrali s terase zvjezdarnice, ali i teleskopom iz velike kupole. Unatoč oblacima koji su u više navrata skrili Mjesec i nekim manjim tehničkim poteškoćama, promatranje je proteklo u dobrom raspoloženju. Dok je posve pomračeni i vrlo tamni Mjesec plovio između oblaka, posjetitelji su dobili priliku promotriti i planet Saturn, koji se u to vrijeme nalazio na vedrom dijelu neba.

- promatranje meteorske kiše Perzeida tijekom dviju večeri, 12. i 13. kolovoza. Zvezdarnica Zvezdanog sela Mosor bila je tom prigodom otvorena za sve građane koji su pokazali zanimanje za tu lijepu nebesku pojavu, vidljivu uvijek u ovo doba godine. Promatranje je proteklo u dobrom raspoloženju, i oko dvjesto posjetitelja je imalo priliku promatrati dojmljivu predstavu kakvu Perzeidi obično prirede.

Osim promatranja meteorskog roja s terase zvezdarnice, upriličeno je i teleskopsko promatranja vidljivih planeta i zvijezda.

- „Robotičku alku“, u organizaciji Hrvatskog društva za robotiku, Zajednice tehničke kulture grada Splita i Županije splitsko-dalmatinske, te ZSM-a, održanu 24. i 25. rujna u Zvezdarnici u Gornjem Sitnom. Pod vodstvom inž. Ivice Kolarića iz Varaždina i inž. Jelke Hrnić iz Zagreba, tridesetak učenika iz Splita, Solina, Kaštel Gomilice i Otoka sa svojim se mentorima pripremalo za natjecanje u robotičkoj alki – junior (RAJ). Natjecanje je održano 1. listopada na Prokurativama, u Splitu.

Robotička alka je natjecanje u kojemu sudionici upravljaju jednostavnim robotom vlastite izrade, „naoružanim“ kopljem poput pravog alkara, kojim pokušavaju pogoditi alku obješenu nad sredinom staze. U ovom „generalnom pokusu“ za natjecanje, najbolji rezultat su postigli upravo natjecatelji Zajednice tehničke kulture grada Splita. Za djecu i njihove mentore u subotu uvečer je upriličeno i promatranje noćnog neba s terase i iz kupole Zvezdarnice.

- izvanučioničku nastavu prirode i društva za studente pete godine Filozofskog fakulteta, održanu 11. studenoga. Manifestaciji je prisustvovalo petnaestak studenata Filozofskog fakulteta iz Splita, Odsjeka za učiteljski studij, a u sklopu vježbi iz kolegija „Izvanučionička nastava prirode i društva“. Spomenuti kolegij na navedenom fakultetu vodi doc. dr. sc. Vesna Kostović-Vranješ.

- predavanje s temom „50 godina astronautike“, održanim 16. studenog, s početkom u 18 h, u Gradskoj knjižnici Marka Marulića u Splitu. Povod tome bila je 50. obljetnica povijesnog leta Jurija Gagarina svemirskim brodom Vostok 1, obavljenog 12. travnja 1961. g. Dobro posjećeno predavanje je u velikoj dvorani Knjižnice održao Zoran Knez, astronom-animator Zvezdanog sela Mosor. On se osvrnuo na najvažnija događanja koja su obilježala prvih pola stoljeća svjetske astronautike, posebno istaknuvši niz velikana među konstruktorima svemirskih letjelica i samim astronautima. Otvorenje prigodne izložbe fotografija i predavanje koje je uslijedilo, uvećao je svojom nazočnošću i predstavnik veleposlanstva Ruske Federacije u Hrvatskoj, g. Dimitrij Sergejev.

- učešće u natjecanju iz astronomije za učenike osnovnih i srednjih škola. Državna razina natjecanja održana je ove godine od 12. do 15. svibnja, u Valpovu.

Na tom je natjecanju nastupila i Stella Vješnica, članice udruge Zvezdano selo Mosor i polaznice Male škole astronomije. Njen mentora je bio astronom-animator ZSM-a Zoran Knez. Nakon sudjelovanja na školskom i županijskom natjecanju, Stella je u Valpovo otputovala kao treća u ukupnom poretku učenika osmih razreda osnovnih škola. Državna razina natjecanja nije uključivala test znanja, već jedino usmenu prezentaciju praktičnog rada, uz izlaganje unaprijed pripremljenog plakata. Tema Stellingog rada bila je „Okultacija i pomrčina Jupiterovog mjeseca Ganimeda“. Dobro izabran rad primjeren Stellingom uzrastu, s detaljno obrađenom temom, kao i njena bespriječna prezentacija, omogućili su joj da u završnici natjecanja popravi plasman i zauzme drugo mjesto!

U ovoj je godini naša udruga dobila i dva vrijedna javna priznanja. Prvo od njih, Godišnju nagrada za tehničku kulturu „Faust Vrančić“, dodijeljena je ZSM-u 25. veljače Hrvatskom institutu za povijest u Zagrebu. Udruga je, pored ostalog, nagrađena za svoj doprinos razvoju i unapređivanju tehničkog odgoja i obrazovanja građana naše zemlje, posebice mladeži, u izvanškolskim i izvannastavnim aktivnostima, u tehničkim, prirodoslovnim i drugim znanstvenim područjima. Nagradom je priznat kontinuirani pedagoški, znanstveni i stručni rad udruge u tehničkoj kulturi i u organizacijama tehničke kulture Republike Hrvatske.

Drugo značajno priznanje za ZSM, Skupna nagrada Grada Splita, dodijeljena je udruzi 28. ožujka, i to za uspješne programe edukacije novih naraštaja astronoma, poboljšanja kvalitete življenja mladih te poticanje njihovog kreativnog stvaralaštva, što potvrđuje kako Grad Split živi osebujnim i svake pozornosti vrijednim životom.

Vrijedi spomenuti i to da se ove godine ZSM uspješno natjecalo i za donacije različitih tvrtki, a najvrijedniji doprinos financijama udruge ostvaren je u natječaju kojega je u listopadu i studenom provela „Zagrebačka banka“. Zahvaljujući glasovima korisnika društvene mreže „Facebook“, udruga je dobila najviši iznos sredstava (oko 88,5 tisuća kuna) u kategoriji u kojoj se natjecala!

Pored ovih javnih djelatnosti, obavljen je i niz poslova u objektu Zvezdarnice, koje je bilo nužno provesti u svrhu kvalitetnijih provođenja programa na zadovoljstvo naših korisnika, poput popravka obiju kupola. Usto je nabavljen i niz novih optičkih instrumenata i kvalitetan fotoaparati, koji može biti iskorišten u astrofotografske svrhe.

Ni ove godine nije zanemarena suradnja sa sredstvima javnog informiranja, kako lokalnima, tako i onima na državnoj razini. Zaposlenici udruge su višekratno na različite načine sudjelovali u radijskim i televizijskim emisijama, a u novinama i na internetskim portalima je objavljen i veći broj njihovih članaka.

